

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ivan Poledňák, Jiří Fukač

**ÚVOD DO STÚDIA
HUDEBNÍ VĚDY**

Olomouc

2005

Sychra (později Miloš Jůzl) spolu s audiologem Sedláčkem přispěli k laboratornímu výzkumu hudebního výrazu, Poledňák se pokusil o řešení metodologické problematiky disciplíny a o řešení otázek apercepce hudby, Kulka se zabýval psychologickými aspekty skladatelské tvorby atp. a učebnicově shrnul problematiku, jež bývá zahrnována pod označení psychologické umění.

VÝBĚR Z ČESKÝCH PUBLIKACÍ:

- Karel Sedláček, Antonín Sychra: *Hudba a slovo z experimentálního hlediska* (Praha 1962)
Josef Burjanek: *Olakar Zich. Studie k vývoji českého muzikologického myšlení v první třetině našeho století* (Brno – Praha 1966)
Týž: *Hudební myšlení. Dvě studie k psychologii a estetice problému* (Brno – Praha 1970)
Bohumil Dušek: *Úvod do hudební psychologie* (Přech 1972, skriptum)
Ivan Poledňák: *Psychologické a sémantické předpoklady interpretace apercepce hudby* (in: *Estetika* 1974, č. 4)
František Sedláč: *Hudební vývoj dítěte* (Praha 1974)
Olakar Zich: *Estetické umění hudby – Estetika hudby* (Praha 1981, reedice starších prací)
Marek Franěk: *Rozdíly mezi hudebníky a nehudebníky v oblasti práce s časem* (in: *Hudební věda* 1993, č. 4)

Daleko největší část výkonů na poli české hudební psychologie se uskutečnila na překryvné ploše hudební psychologie a hudební pedagogiky. Exponovali se zde (bráno zhruba chronologicky) mj. František Čáda, Adolf Cmíral, František Lyšek, Libor Melkus, Bohumil Dušek, František Sedláč, Milan Holas (působí na HAMU v Praze), Jiří Luska.

Z LITERATURY K TĚTO PROBLEMATICE:

- Jiří Kulka, Ivan Poledňák, Zdeňka Pražáková: *Psychologie pro konzervatoře* (Praha 1988)
Hana Váňová: *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku* (Praha 1989)
Milan Holas: *Psychologie hudby v profesionální hudební výchově* (Praha 1993, ¹1998)
Týž: *Hudební nadání aneb Otázky hudebně psychologické diagnostiky* (Praha 1994)
Jiří Luska: *Sluch pro harmonii a jeho diagnostika* (Olomouc 1996)

K psychologii umění: Jde tu vlastně o nepřilís výrazně profilovanou oblast **psychologie** jako takové, jež je věnována studiu psychologických momentů, jež jsou víceméně společné ve všech druhích umění. Zabývá se tedy například otázkami typu podstata a formování umělecké tvůrčí osobnosti, talent a genialita, tvůrčí proces, apercepce uměleckých děl atp.

Z ČESKÝ VYDANÝCH PUBLIKACÍ K PSYCHOLOGII UMĚNÍ:

- Psychologie umění* (Šponerik, Praha 1968)
Lev Semjonovič Vygotskij: *Psychologie umění* (český překlad Praha 1981)
Jaroslav Hlavsa: *Psychologické základy teorie tvorby* (Praha 1985)
Jiří Kulka: *Psychologie umění* (Praha 1991)

6.2.7 Hudební pedagogika

K VYMEZENÍ DISCIPLÍNY:

Tato disciplína leží na hranicích mezi muzikologií a pedagogikou. Pro pedagogiku představuje ovšem spíše jednu z aplikacních oblastí, zatímco pedagogická dimenze je vlastní celému bytí hudby a hudební pedagogika jakožto disciplína představuje jakousi kvintesenci či jádro teoretické reflexe této pro hudbu tak významné pedagogické dimenze. Rozlišujeme tedy vlastní pedagogické předávání hudby (tj. hudební výchovu či vzdělávání, vyučování a učení se hudbě) a teorii tohoto předávání (tj. hudební pedagogiku).

Patří k drobným nelogičnostem jazyka, že v adjektivní podobě se zpravidla používá výrazu „pedagogický“ i tam, kde by bylo přesnější říci „výchovně vzdělávací“.

K pedagogické dimenzi celého bytí hudby: Jak máme rozumět tomuto tvzení? Taktó: značná část vytvořené hudby má propedeutický charakter (etudy, instruktivní skladby atp.) a ve studijních procesech se vlastně využívá veškeré hudby; valná část hudebníků působí (také) pedagogicky; jákékoli uvažování a slovní vyjadřování o hudbě (tedy i muzikologické poznání) mří k hlubšímu poznání hudby a (také) k předávání výsledků tohoto poznání dalším generacím; i každé uvedení hudby představuje vlastně výchovu jejích posluchačů a dokonce i jejich tvůrců; osvojit si hudbu představuje pro každého celoživotní, nikdy neukončený úkol; hudební struktury i způsoby jejich vzniku a působení jsou čmsi značně specifickým a mohou být značně komplikované, z čehož vyplývá zvláštní náročnost osvojení hudebního „kódu“.

Z jedné generace na druhou se předává vlastně celá zkušenost s hudbou (vědomosti o hudbě, způsoby praktického „dělání hudby“, módy hudebního chování, atp.). Toto předávání probíhá dvěma základními způsoby: prostřednictvím hudební výchovy a) funkcionální, b) intencionální. **Funkcionální výchova** je dána vlastně přítomností hudby ve společnosti, jejím fungováním

(učíme se jaksi nezáměrně, bez donucení, bez systému, a to přijímáním vzorů – např. učíme se zpívat zpíváním v rodině či kolektivu, poslouchat poslechem rozhlasových pořadů, televize atp.). **Intencionální výchova** se odehrává v nějakých výchovně vzdělávacích systémech (nejčastěji takový systém představuje škola toho či onoho druhu – máme učitele, učební plán, stanovené učivo).

Hovoříme-li o hudební výchově, máme na mysli především výchovu intencionální. Ta zprostředkovává osvojení základních předpokladů pro styk s hudbou (rozvoj elementárních hudebních schopností a zprostředkování vstupu do hudební kultury má u všech příslušníků nastupující generace zajišťovat hudební výchova uskutečňovaná na nehupebních školách). Intencionální výchova má ovšem zajišťovat též osvojení speciálnějších předpokladů pro hudební činnost (tady jde například o studium hry na nástroje na učilištních typu základních uměleckých škol) či vysoce speciálních hudebních činností (tu se jedná o studium na konzervatořích, hudebních akademích, ale i o muzikologické studium).

Proč vlastně musela vzniknout a musí být k dispozici hudební pedagogika jako speciální disciplína? Z toho důvodu, že předávání hudby z pokolení na pokolení má v důsledku specifčnosti hudby jakožto způsobu komunikace mnoho specifických rysů a obtíží, jak ostaně bylo již naznačeno.

Specifické rysy předávání hudby: Aby pro nás mohla hudba fungovat právě jakožto komunikační médium, musíme disponovat určitými speciálními schopnostmi (zejména tzv. hudebním sluchem); rozvoj tohoto sluchu a vřbec hudebních schopností je úkolem dost náročným, dlouhodobým, vyžadujícím odborné vedení; rozvoj hudebních schopností je vázán na rozvoj speciálních dovedností a speciální poznatkové vřbavy a naopak; předávání hudby je nesenno přednostně osvojováním si hudebních činností; při předávání hudby jde výrazně i o předávání vztahu k hudbě, tedy o budování systému zájmů, motivací, postojů atp.

ZÁKLADNÍ STUDIJNÍ LITERATURA:

- Jiří Fukač, Ivan Poleďňák: *Hudební pedagogika* (in: Hudební věda II, Praha 1988)
Jiří Fukač, Josef Vereš: *Hudební pedagogika* (Nitra 1988, 21989)
Jiří Fukač, Stanislav Tesar, Josef Vereš: *Hudební pedagogika. Koncepce a aplikace hudebně výchovných idejí v minulosti a přítomnosti* (Brno 2000)

K metodám hudební pedagogiky: Vzhledem k rozmanitosti problematiky se zde uplatňuje řada metod, jež jsou čerpány z různých vědních oborů a jsou též rozmanitě kombinovány. Lze však rozlišit tři hlavní skupiny metod: 1. Studium minulých hudebně výchovných snah a systémů a jejich teoretické reflexe – uskutečňuje se metodou historicko-srovnávací. 2. Studium soudobé praxe – zde se uplatňuje zejména pozorování, explorační, anketa, test, rozbor pracovních materiálů, dokladů, výsledků atp.; na tyto metody navazuje kritický rozbor „nižších vrstev“ teorie, tj. především poznatků didakticko-metodických (teoretická analýza učebních plánů, osnov, učebnic, metodických příruček atp.). 3. Hledání nových postupů – tady je možno uplatnit různé přístupy včetně pedagogického experimentu (formuluje se hypotéza, uplatňuje se a srovnávají různé přístupy a postupy, přičemž se při vřhodnocování využívá kvantifikace údajů, atd.).

Ke vztahům hudební pedagogiky a jiných oborů resp. disciplín: Velmi výrazně využívá hudební pedagogika výsledků hudební psychologie – praxe a teorii (nauce), k hudební popularizaci atp. Mnohé přejímá hudební pedagogika z pedagogiky obecné; ta se pak o hudební pedagogiku zajímá hlavně jako o jednu z tzv. oborových didaktik (metodik) a to zejména v souvislostech všeobecně vzdělávacího školství.

K členění předmětu hudební pedagogiky: Předmět se nejčastěji člení na problematiku hudební výchovy všeobecné, vřběťově specializované a profesiohistorii. Z jiného pohledu můžeme členit hudební pedagogiku na řadu pracovních polí, k nimž patří zejména: metodika (specifikované, velmi konkrétní vypracování vyučovacích postupů např. i pro ročníky školy, měsíce, hodiny), didaktika (teorie vyučování hudbě obecně resp. v dané hudební specializaci), teorie tvorby učebnic resp. přímo jejich tvorba, dějiny hudební výchovy resp. pedagogiky, srovnávací studie z hudební pedagogiky (komparace různých myšlenkových systémů, výchovně vzdělávacích soustav atp.), hudebně pedagogický experiment.

K DĚJINÁM SVĚTOVÉ HUDEBNÍ PEDAGOGIKY:

Dějiny jsou nesmírně bohaté na existenční formy samotné hudební výchovy i její reflexe, na osobnosti a systémy. Proto lze na tomto místě uvést jen několik heslovitě pojednaných momentů.

- Moderní hudební pedagogika má své kořeny v antice (teze: múzický rozvoj je součástí rozvoje osobnosti).
- Ve středověké škole hudba zaujímala důležité místo vedle matematických disciplín, chápala se ovšem spíše jako nauka (tzv. ars musica jako součást sedmi svobodných umění, zde pak jako jedna ze čtyř položek matematicky orientovaného quadrivia) než umělecká činnost.
- Dlouho bylo jedním z hlavních úkolů hudební pedagogiky zprostředkovávat znalost notového písma a učít zpěvu (viz např. instituci zvanou „schola cantorum“) – to vše především ve službách náboženského života a církve. Řadu geniálních myšlenek i v oblasti hudební výchovy razil Jan Ámos Komenský – zdůrazňoval například úlohu činnosti praxe, požadoval, aby se hudebně výchovný proces přizpůsobil dětem.
- Významnou kapitolu v dějinách hudební pedagogiky představuje v 18. století vznik novodobých učebnic kontrapunktu, generálbasu, harmonie, hry na jednotlivé nástroje (k autorům patří např. Johann Joseph Fux, François Couperin, Carl Philipp Emanuel Bach, Johann Joachim Quantz, Leopold Mozart ad.).
- Na tyto autory a učebnice navázali v 19. století tvůrci velkých hudebně teoretických prací (Antonín Rejcha, Adolf Bernard Marx, François-Joseph Fetis, Hugo Riemann ad.), jež mohly sloužit i výuce hudební skladby.
- Od sklonku 18. století vznikala speciální hudební učiliště zaměřená k hudební praxi, tj. konzervatoře a akademie (pražská konzervatoř byla založena 1811).
- V 19. století se formovaly základy dnešního pojetí vyučování hudbě ve všech třech výše uvedených hlavních oblastech a usilím mnoha osobností se ustavila hudební pedagogika jako teoretická reflexe hudebně výchovné praxe (viz např. spis Gustava Schillinga z roku 1851 *Musikalische Didaktik oder die Kunst des Unterrichts in der Musik*). Určitým prokletím hudební pedagogiky se stalo dlouhodobé přílišné zaměření na problematiku metodiky intonačního výcviku (o tzv. intonační metody se sváděly tuhé boje) a zanedbávání jiných aspektů.
- Ve 20. století se objevilo několik nových konceptů hudební výchovy resp. hudební pedagogiky. Připomenout lze například snahy o propojení hudební a pohybové (taneční) výchovy (Jacques Dalcroze a jeho škola) či tzv. Schullwerk skladatele Carla Orffa (zapojuje do „dělání hudby“ hru na elementární hudební nástroje ve spojení s pohybem a deklamací textu; orffovský instrumentátář a některé postupy se ovšem využívají i v muzikoterapii apod.). Propracovává se též využití moderních technických prostřed-

ků a masových médií v hudební výchově (viz např. publikace Egon Kraus-ed. *Der Einfluss der Technischen Mittel auf die Musikerziehung unserer Zeit*, Mainz 1968 či Jaroslav Herden: *Rozhlas – učitel – žák. Hudební vysílání Čs. rozhlasu pro školy v teorii i praxi*, Praha 1979).

- K velkým postavám novodobé hudební pedagogiky patří ružomberský rodák Leo Kestenberg (1882–1962). Zasadil se o reformy hudebně výchovné praxe v Německu (po nástupu nacismu působil i v Praze) a později v Izraeli, poukazoval na význam hudebně pedagogického výzkumu (hlavním spísem je práce *Musikerziehung und Musikpflege*, 1921), zasloužil se ve třicátých letech o vznik mezinárodní společnosti pro hudební výchovu, která byla pod označením International Society for Music Education (ISME) obnovena v padesátých letech a působí dodnes (jejího dění se od konce padesátých let zúčastňují i českoslovenští resp. dnes čeští hudební pedagogové).

V posledních desíletích se objevují i rovině hudební pedagogiky i hudebně výchovné praxe snahy o výraznější uplatnění interdisciplinárních přístupů. Zvláště v Německu a Rakousku se tyto snahy manifestují jako tzv. integrativní hudební pedagogika, zaměřující se na tzv. polyestetickou výchovu. Nejde tu jen o zdůraznění kreativity v materiálu různých druhů umění, nýbrž též o aplikaci dávné Aristotelovy myšlenky, že kooperací více lidských smyslů lidský subjekt dospívá k ucelenému pohledu na svět, k chápání podstatných entit, atp. Centrum podobných snah se stala salcburská vysoká hudební škola Mozarteum, hlavním průkopníkem je skladatel a muzikolog Wolfgang Roscher (rodově spjatý s českým prostředím).

NĚKOLIK POLOŽEK ZAHRANIČNÍ HUDEBNĚ PEDAGOGICKÉ LITERATURY:

- Georg Schünemann: *Geschichte der deutschen Schulumusik* (1928)
Egon Kraus (ed.): *Der Einfluss der technischen Mittel auf die Musikerziehung unserer Zeit* (Mainz 1968).
Siegfried Binberg: *Methodisch-didaktische Grundlagen der Musikerziehung* (Leipzig 1968)
Sigrd Abel-Struth: *Materialien zur Entwicklung der Musikpädagogik als Wissenschaft* (Mainz 1970)
Walter Grieseler (ed.): *Kritische Stichwörter zum Musikunterricht* (München 1978)
Helmuth Hopf, Walter Heise, Siegmund Helms: *Lexikon der Musikpädagogik* (Regensburg 1984)
Sigrd Abel-Struth: *Grundriß der Musikpädagogik* (Mainz 1985)

K VÝVOJI ČESKÉ HUDEBNÍ PEDAGOGIKY:

- Z hlubší minulosti nutno vedle Komenského připomenout biskupa jednomy bratrské, Jana Blahoslava, který vydal 1558 spis *Musica, to jest Knížka zpěvákům náležítie zprávy v sobě zavývající*.
- Proměna typu „českého kantora“ v osvícenský a obrozenecký typ učitele hudební výchovy se zrcadlí v postavě skladatele (autora *České mše vánoční*) a hudebního teoretika Jakuba Jana Ryby z přelomu 18. a 19. století.
- Otakar Hostinský v duchu dobových názorů (viz John Ruskin, Alfred Lichtwark ad.) akcentoval estetický aspekt výchovy vůbec a požadoval socializaci, tj. obecnou dostupnost umění. Do řešení problémů hudební výchovy zasáhli i další koryfeje české muzikologie: Otakar Zich se zabýval problematikou nadání apod., Vladimír Helfert v knize *Základy hudební výchovy na nehuděbních školách* (Praha 1930) zdůvodnil smysl a význam hudby v životě člověka a ve výchovně vzdělávacím systému (formuloval též náplň pojmu „hudebnost“); Helfert se také podílel na založení Společnosti pro hudební výchovu (1934) a pořádání mezinárodního hudebně výchovného kongresu v Praze (1936).
- Hudebně pedagogické problémy ovšem řešili v různých svých pracích (učebnicích, článcích, organizačních návrzích apd.) především představitelé hudebně výchovné praxe. Několik jmen výraznějších osobností (řazeno abecedně): ve starší době Adolf Cmiřal, František Čáda, František Spilka, František Waic, Rudolf Wümsch. Po roce 1945 se již objevují postavy pedagogů z vysokých škol (hlavně z pedagogických a filozofických fakult), z výzkumných ústavů atp., například jména Jan Budík, Ladislav Daniel, Václav Drábek, Jiří Fukáč, Vladimír Gregor, Jaroslav Herden, Miloš Jůzl, František Lyšek, Libor Melkus, Josef Plavec, Ivan Poledňák, Radko Rajmon, František Sedlák, Bohumír Štědron, Stanislav Tesal, Luděk Zenkl.
- Směřem k dnešku se výrazněji rozestupují sféry zájmu na hudební výchovu (pedagogiku) na všeobecně vzdělávacích školách (výběr představitelů je uveden v předchozím bodu) a na specializované hudební přípravě. Tady lze uvést aspoň pedagogické dílo Otakara Ševčíka (houslová hra), Vítěma Kurze (klavírní hra; z novější literatury o ní viz práce Věry Jůzlové), Metoda Doležila (intonační aj. výcvik), Karla Janečka, Karla Risingra, Vladimíra Tichého ad. (hudební teorie), Jaroslava Zicha (teorie hudební interpretace), Citrada Kohoutka, Jana Kapra ad. (teorie skladby).

- Postupem doby se prosadili požadavek vysokoškolské přípravy učitelů a tedy i učitelů hudební výchovy na všeobecně vzdělávacích školách. Dnes působí katedry hudební výchovy na pedagogických fakultách v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Olomouci, Ostravě, Plzni, Praze, Ústí nad Labem (učitelé pro nejnižší stupeň základních škol jsou připravováni i na pedagogické fakultě v Liberci). Na těchto katedrách dochází k určité specializaci zaměřením, některé umožňují i prohloubené studium uměleckého směru a postgraduální doktorské studium. Členy pedagogického sboru jsou nannozé i muzikologové, kteří zde vyučují především dějinám hudby, hudební estetice a psychologie, atp. Někteří z nich přitom vyvíjejí značnou muzikologickou publikační činnost (viz např. osobnosti jako Miloš Navrátil, Miloš Schienerer, Karel Steimetz). Působností kateder hudební výchovy jsou však hlavně dány předpoklady pro soustavnější činnost v hudební pedagogice (v Praze vznikly např. četné publikace, prosazující nové koncepte hudební výchovy; jejichž autory jsou Václav Drábek, Jaroslav Herden, František Sedlák, Hana Váňová). Mnoho cenových materiálů je uloženo ve sborníkových publikacích jednotlivých fakult resp. kateder, většinou shrnujících materiály z odborných konferencí – viz například pražské sborníky, věnované zejména problematice integrativní resp. polyestetické výchovy, brněnskou řadu *Musica viva in schola* či řadu sborníků olomoucké pedagogické fakulty, jež mnohdy přinášejí i statě obecně muzikologického, nejméně hudebně teoretického charakteru.

- Jako velmi aktuální, palčivá a obtížná problematika hudební pedagogiky se jeví začlenění populární hudby do systému výuky a učiva na všeobecně vzdělávacích školách; vstup této problematiky proměňuje i cíle a metody hudební výchovy. V českém prostředí se první podněty k řešení objevily již v průběhu šedesátých let, zvlášť intenzivně je problematika řešena v době po listopadu 1989 a to i v podobě speciálních konferencí (České Budějovice 1998, Praha 1999 – viz publikaci *Populární hudba a škola*, Praha 2000), speciálních publikací (Jan Prchal: *Populární hudba ve škole*, Liberec 1995, Ivan Poledňák: *Úvod do problematiky hudby jazzového okruhu*, Olomouc 2000), seminářů a kursů pro učitele atp.
- Do dění v hudební pedagogice resp. hudební výchově vstoupili i mnozí skladatelé, nověji zejména Jan Hanuš, první předseda obnovené hudebně výchovné společnosti (1967), či Petr Ebon a Iļa Hurník, kteří jsou mj. tvůrci české adaptace Orffova *Schulwerku*.

VÝBĚR Z LITERATURY:

- Vladimír Helfert: *Základy hudební výchovy na nehudobních školách* (Praha 1930, 21956)
František Lyšek: *Hudebnost a zpěvnost mládeže ve světle výzkumu* (Praha 1956)
Adolf Cmlral: *Hudební didaktika v duchu zásad Jana Amose Komenského* (Praha 1958)
František Sedláč: *Naučíme zpívat všechny děti?* (Praha 1966)
František Lyšek: *Cantus chorialis infantium. Teoretické základy* (Brno 1968)
Ivan Poleďňák, Vladimír Poš: *Konfontace. Materiály z mezinárodních konferencí o hudební výchově v letech 1961–1966* (Praha 1968)
Václav Holzknecht, Vladimír Poš (ed.): *Člověk potřebuje hudbu* (Praha 1969, sborník statí na různá témata)
Ivan Poleďňák, Jan Budík: *Hudba – škola – zítřek. Projekt modernizace pojetí a osnov hudební výchovy na ZDŠ* (Praha 1969)
Luděk Zenkl (ed.): *Metodologické problémy hudební pedagogiky. Materiály ze semináře...* (Praha 1969)
Libor Melkus: *Rozvoj dětské hudební představitelnosti při nácviku písní* (Praha 1970)
Bohumil Dušek: *Hudební pedagogika* (Praha 1973, skriptum)
Vladimír Gregor, Těbor Sedlitzký: *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku* (Praha 1973)
Vladimír Gregor: *Československá společnost pro hudební výchovu (1934–1938) a mezi-národní dosah její činnosti* (Praha 1974)
František Gause: *Počátky moderních proudů v naší hudební výchově* (Praha 1975)
František Sedláč a kol.: *Nové esy hudební výchovy na základní škole* (Praha 1977)
Alois Složil: *Maďarská hudební výchova* (Praha 1977)
Luděk Zenkl, Miloš Chyba (ed.): *Hudební sociologie a hudební výchova* (Praha 1982)
František Sedláč a kol.: *Didaktika hudební výchovy na druhém stupni základní školy* (Praha 1979, 21984)
František Sedláč a kol.: *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy* (Praha 1985, 21988)
Stanislav Tesar: *Josef Veruš (ed.): Příprava učitelů hudební výchovy. Materiály z konferencí...* (Praha 1988)
Josef Veruš, Luděk Zenkl, Renata Belíčková (ed.): *Osnovy a učebnice hudobnej výchovy z hľadiska súčasných a buducích potrieb. Materiály z konferencie...* (Praha – Bratislava – Nitra 1991)
Jaroslav Herden, Eva Jenčková, Jiří Kolář: *Hudba pro děti* (Praha 1992)
Jaroslav Herden: *Sémantický rozbor. Čítanka příkladů* (Praha 1997)
Václav Drábek: *Tvorňovost a integrace v receptivní hudební výchově* (Praha 1998)
Milan Holas: *Didaktika profesionální hudební výchovy* (Praha 1999)

6.3 Nové krystalizující disciplíny – pole (oblasti) výzkumu

Úvodem: S proměnami samotné hudby, její společenské existence, s ní spjatých technických prostředků atp. se proměňují i předmět, cíle a metody muzikologie. Rýsuje se nové a nové pracovní oblasti (pole výzkumu), z nichž některé jsou natolik rozsáhlé, závažné, specifické, že je vskutku otázkou, zda tu nejde spíše o nové muzikologické disciplíny. Mnohé hovoří pro toto „disciplinární“ pojetí, mnohé však i proti – proti hovoří hlavně ta skutečnost, že pojednávání problematiky těchto pracovních oblastí je samo nutně interdisciplinární, jak ostatně vysvítne z dalších výkladů. Protože však různé oblasti muzikologické práce bývají zatím tradičně chápány a pojednávány spíše jako „disciplíny“ (at se již pak od sebe jakkoli liší svým zaměřením, obsahem, metodikou atp.), přidržíme se tohoto „disciplinárního“ řešení.

6.3.1 Teorie a dějiny nonartificiální hudby

Vstupní poznámka:

Tuto disciplínu ve starších úvodech do hudební vědy nenajdeme, nicméně již letmý pohled na současnou hudební kulturu a současný hudební život (tuto inovaci zdůvodňuje více než dostatečně. Navíc je tady už objemná a notně specifická produkce reflexí všeho druhu, včetně vskutku vědeckých. **Nonartificiální hudba** se zejména v našem století stala – rozhodně svým rozšířením a svou ekonomickou vahou (viz zastoupení v masmédiích, v produkci hudebních nosičů atp.), ale i hodnotou některých svých projevů a svým významem v životě většiny lidí – mnohem masivější součástí hudební scény než **artificiální hudba**. Přitom tradiční muzikologické disciplíny (zejména pak historiografie) jí nedokážou věnovat dostatečnou pozornost. Brání jim v tom nejenom jistá konzervativnost, ale především značná svébytnost a nevyklost NAH a rozmanitost jejích podob, což si vynucuje speciální znalosti a badatelské přístupy. Nutnost nové muzikologické disciplíny je tedy motivována podobně jako kdysi u srovnávací hudební vědy resp. etnomuzikologie, tedy specifickým hudebním typem, který se studiu nabízí, ba přímo vnučuje.

„PRAKTICKÝ“ VSTUP DO PROBLEMATIKY:

Ivan Poleďňák: *Úvod do hudby jazzového okruhu* (Olomouc 2000)

Terminologická poznámka: Výrazy artificiální hudba resp. nonartificiální

hudba (dále AH a NAH) představují termíny, které se uplatňují zejména v české muzikologii od konce sedmdesátých let. Mnohdy vytlačují v odborném písemnictví starší termíny (a protiklady) jako například „vysoké x nízké umění“ (ve starší folkloristice), „hudba vážná x zábavná (lehká)“ (tady se jedná o rozšířené pragmatické členění a pojmenování, přičemž v cizině se